

БАТЬКІВЩИНА

РІК ВИД. III.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
РІМІНІ + РІЗДВО, 7.1.1947 р. + ІТАЛІЯ

ЧИСЛО: 1(63)

... А НА ЗЕМЛІ МИР ...

Же вдруге після закінчення останньої війни приходиться світові зустрічати Свято Христового Народження. Здавалося б, що в нових, післявоєнних умовах людство буде могли справді в м и р і святкувати це велике рокове С в я т о М и р у . Адже замовкли вже гармати, повітря не прошивають свистячі стріли новітньої зброї, не тривожить земляних старців, жінок і дітей зловіщий гуркіт бомбовозів; адже зникли фронти, встановились нові границі, а державні мужі засіли до "зелених століків", щоб навипередки переконувати себе взаємно про своє "миролюбне" настання до цілого світу. І водночас із цими розмовами, тут і там, ніби незаметно, спалахують нові всевогнічки домашніх війн, повстань, граничних сутичок. Не без тривоги глядять світ у майбутнє. Зо страхом питає себе: - Невже справді ц е м и р ? Невже не може бути інакше? Невже так останеся назавжди? - А дійсність, що запанувала над великою частиною цього світу, дає йому відповідь: - Ні! Миру не може бути! Не може бути, хоч деякі "переможці" тієї війни потоптали ту Ідею, за яку мільйони йшли на смерть; оплювали ту Ідею, що вартувала стільки жертв майна та крові! Не бути миру на цьому світі! - доки ця Ідея - В о л я - не затримає над

жко колись давно, в роки дитинства, нетерпеливо, але в святочній повазі ми будемо вичікувати приходу вечора - С в я т о г о В е ч о р а . В той мент, коли на стемнілому блакиті італійського неба заискриться перша зірка, ми, українські вояки в неволі, з'єднаємося ще більш як досі. В ту святочну хвилину зникнуть із-поміж нас усі дрібні розбіжності й незгоди нашого будня. Кожний із нас перенесеться думкою туди, де наші Рідні теж у цю хвилину в мовчавій задумі слатимуть зір у далекі, незнані простори, щоб очима душі віднайти наші постаті. Ми пошлемо їм від нас наш різдвяний привіт; пошлемо його й тим, які не зможуть у цей вечір засісти до Святої Вечері, бо обов'язок поставив їх на воєнських стійках. Ми пошлемо його й тим, що їм доля веліла зустрічати Свят-Вечір у тюрмах, каторгах і на далеких засланнях. Чи привітаємо різдвяним привітом усіх наших братів-сестер на скитанні, в чужині, та всіх тих, які вже давніше покинули рідну землю, щоби шукати країної долі. Не забудемо згадати й тих наших товаришів зброї, що йшли одним кроком із нами й упали; їх тіням зложимо нат поклін.

А як полотняними стінами наших шатер-палаток сколихне величчя мельодія нашої прастарої колядки "Бог Предвічний народився", тоді дружньо стиснуться наші долони, й ми читатимемо в наших очах наші найгарячіші побажання:

... щоб якнайскорше прийшла хвилинка, в якій ми відчуємо себе в і л ь н и м і л ю д ь м и та зможемо вільно вибирати собі шлях, який має завести нас туди, звідки ми вийшли;

... щоб по роках боїв і неволі ми змогли дійти - хай знову крізь бурі, пожари, кров і смерть - до нашої мети, до В і л ь н о ї С о б о р н о ї У к р а ї н с ь к о ї Д е р ж а в и ;

... щоб у Ній ми знайшли наших Рідних живими, в часті та здоров'ї;

... щоб усі наші брати в Батьківщині й на чужині могли гідно відсвяткувати цюгорічне Різдво;

... щоб усі наші Земляки, по цей і той бік Океану, всі ті, що

відчули з нами зв'язок крові й національної спільности та виявили стільки д о б р о ї в о л і , щоб допомогти нам нашому важкому положенні, в полоні, - щоб Вони провели ці свята серед утіх і частя.

Пройдуть Різдвяні Свята, але не пройнуть безслідно. Вони залишать у наших душах сильну віру в здійснення наших різдвяних побажань. Кожний із нас стане продовжувати свою працю, яка б вона не була, а перед очима мерехтитиме нам, як вишлемська зірка, наша Найвища Ідея. Повні доброї й непохитної волі, ми будемо служити їй усіми силами, всім запалом нашої душі, всіми нашими здібностями й умінями. Ми будемо продовжувати розпочату боротьбу проти всіх тих, хто виповів війну м и р о в і . Ми не спічимо ні на хвилину, доки не запанує на світі такий лад, якого бажають усі народи й усі люди д о б р о ї в о л і . Ми проллємо останню каплю крові за волю нашого народу.

Такі думки насуває нам цюгорічне Різдво, віримо - останнє наше Різдво в полоні. Ми сміємо й мусимо сказати це собі й цілому світові, а мусимо це зробити тому, що вже близький час, коли ми покинемо табор, залишимо ці драти, що нас оточують. Перед нами відкриються далекі шляхи, але які б вони не були й куди б вони не вели, їх ораторична мета - Україна. Вона встане велика й могутня, багата й розкішна, весела та щаслива. І коли прийде Різдво, перше Різдво Вільної України, увесь український народ засяде, як одна родина, до Святої Вечері, а з його грудей громом покочиться гимн-подяка: "Слава во вишніх Богу!"

Відглагоном відіб'ється від верхів Карпат відвічна благовість: "... а на землі мир - людям доброї волі!"

І мимохіть зроджується наві питання: - Чому? Чому затримає зло, чому замало це того всього спустошення, що його приніс останній усевітній катаклізм? - Не знаходить світ відповіді. Може, тому, що шукає її там, де її немає... А відно - відь така проста, така знайома. Її чуємо рікрічю й самі повстаємо кожного Різдва: "... а на землі - м и р і л ю д ь м д о б р о ї в о л і ! " В цих словах замикається не тільки зміст самого Христового Різдва, як події, що втомленому й позбавленому всякої надії людству дві тисячі років тому принесла з собою душевний спокій, викликаючи радісний вісток, що народився Месія, Відкупитель; ці слова ховають у собі також і глибоку науку: мир - для людей доброї волі, а з кого її немає, той не знайде спокій. Не знайдуть його ті "добродії" людства, що своєю метою вважать сілти скрізь неспокій, викликати війни, терором приневольвати своїх громадян зректись всіх духових цінностей, якими є віра, вільна совість, воля думки і слова. Не знайдуть спокій ті, що його не бажають, що для них добра воля - чужа.

Так ми розуміємо слова янгольського хору, який співав Новонародженому: "Слава во вишніх Богу!", а людям благовістив: "... а на землі мир людям доброї волі!" Ми не можемо їх інакше розуміти, бо ж ми є саме ті, які в ім'я найвищої Ідеї - Волі - покинули наших Найрідніших, покинули рідні хати, рідні оселі, наш рідний край, щоби своїм трудом і зноєм, а коли потрібно, то й кров'ю та життям, промстити Волі дорогу до нашої Батьківщини. Чи не було в нас тієї д о б р о ї в о л і і послужити Великій Справі? Чи не були ми готові кожної хвилини віддати свій останній віддих за "друзі своя"? Чи не були ми тими, що станули до боротьби за В е л и к и й М и р , опертий на в о л і в с ь о г о нашого народу й усіх народів у світі? Ніхто не сміє нам закінчити, що нам не доставало доброї волі. Не бракує її нам і сьогодні, дарма, що шлях, який ми вибрали, завів нас у полар, за драти, в неволю. Тут уже вдруге переживаємо Різдво, переживаємо його, як одна родина, хоч нас так багато, хоч між нами є сини всіх віток українського народу з усіх закутин нашого краю.

Усім Дорогим Таборовикам в дні Різдва Христового, мимомо все, складаємо сердечні побажання

ВЕСЕЛИХ СВАТ

Вдивляні в триумфальний блиск зорі, що відує світові прихід Спасителя, віримо, що сьогоднішній наш смуток обернеться в радість.

Наповню повною радістю докахім нашим ворогам, де не вони мають слухність, бо мусить вкінці прийти край їхній підлоги. "Кого Бог любить, - того доводить". Тому ми не є жертвою, засудженою на смерть, лише інструментом у руках Божих. Мученики перших віків християнства йшли

на муки з посмією на устах і перемагали...

Повторім за пророком Ісаїєм: "Скажіть боязливим: кріпиться й не біється, бо приїде Бог наш і вибавить нас!"

Тому весело співаймо колядки в честь маленького Ісуса * пам'ятаймо, що наша дорога Батьківщина повстане в світі вишлемської зорі й займе своє місце між вільними народами. Тоді від нас виїде й рознесеться по цілому світі пісня Воли для світу. Бо з нами Бог - розумійте всі язички!..

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!
Таборіві духовники.

Пресвященному Кир Іванові, Отця Колегії Св. Йосафата в Римі, о. др. В. Кушнірові - президентові Комітету Українців Канади, др. В. Галанові - президентові Об'єднаних Комітетів Українців Америки, всім європейським і заокеанським Комітетам, нашим Сестрам в Річіоне, Чезенатіко й Мірамаре та всім Українцям, по цей і по той бік океану, у святочні дні, різдвяні привітання шле, в імені Табору в Риміні.

Команда

РІЗДВЯНИЙ НАКАЗ КОМАНДИ

Дорогі Друзі!

Вже вдруге ми святкуємо торжество Різдва Христового в неволі. Коли рік тому в цей Свят-Вечір я промовляв до Вас, то був тієї надії, що ці другі свята будемо святкувати, якщо не на Рідній Землі, то десь у широкому світі, як вільні громадяни.

Не здійснилися ці мрії, але й не заложимо це нашої постави, а то тому, що коли ми покидали нашу рідну хату, наші села, коли лишали кордони нашої Батьківщини, ми вже тоді були свідомі, на якій довгий і тернистий шлях, повний небезпек і зрад, вступаємо ми.

Сьогодні, оцінюючи цю сувору дійсність, ми свідомі, що за нами лише шматок пройденого шляху, за нами лиш Альпи, а перед нами ще моря й океани.

Багато жертв ми зложили вже на пройденім шляху, і ми свідомі того, що це великі жертви перед нами. Однак це все не перестрашує нас, бо без жертв немає й осягнень. Ідучи цим шляхом, ми певні наших цілей і, куди б не провадив він, нас усе манитимуть розлогі долини наших нив, Золотоверхий Київ, Дніпро-Славути і гордий Юр. Тут наша ціль, це наші мрії.

Цей день народження Христа святкуємо в глибокій смутку не тільки ми; сотки тисяч наших братів і сестер, сидючи за цей святочний стіл, стверджують розглядати долю бракуучих членів їх родин, друзів.

А там, на Рідних Землях, ті наші брати й сестри, які не скорились окупанові, ображав влах збройної боротьби, десь у рідних горах і лісах. в цей різдвяний вечір, роблять

підсумки своїх втрат і здобутків. Думками вони линуть і до нас, бажаючи відгадати й нашу долю. Вони свідомі того, що, хоч і різними шляхами, то прямуємо до спільної мети. Для осягнення цієї мети вимагатиметься від нас ще дальших жертв, упертої праці, гарту духа та витривалості. Але можемо вже сьогодні з гордістю сказати, що ми, таборовики в Риміні, не змарнували часу примусового сидження за дратами. Коли критичним оком, навіть оком чужинця, оцінити нашу поставу, нашу будучність, бо живий і творчий дух не покінює нас, а це запорука, що й далі ступатимемо цим шляхом гордо, високо тримаючи стяг християнської моралі, національної свідомості, незломної волі й любові до Батьківщини.

Коли сьогодні переглядаю, Дорогі Друзі, Ваші осяги, бажаючи успіхів у майбутньому, вважаю за потрібне рівночасно звернутися до Вас з закликом провести ці святочні дні по-християнськи, заховати повний спокій, гідну людську поставу й найвищу приязнь та толерантність. Хай з цим днем народження Христа відійде від нас ненависть, взаємна ворожнеча і всяка охота відплати.

Ми всі - діти обездоленої нашої матері України, і в цій нашій великій родині хай більше не буде незгоди, хай найбільші вороги в цей день простигнуть приязню свої долоні і скажуть: "Х р и с т о с Р а ж д а є т ь с я !"

С. Яськевич

майор і командант табору

ДЖЕРЕЛА ВЕРТЕПНОГО ТЕАТРУ

На шпальтах нашого часопису від 15.9.1946 р., в статті "Народ і театр", ми зазначали, який успіх у глядача викликала невеличка інтермедія серед вистави п'єси Лаврентія Горькі - "Досид - патріярха" в Києво-Могилянській Академії: Польський пан продавав жидові селянина, що сидів закований у клітці. Вони почив собі торгувались. Раптом на сцену долетів спів, а відтак з-поза лаштунків виїшов запорожець. Він миттю звільнявав селянина з клітки, а польяка-пана та жидка запрягав у ярмо.

Інтермедії мусіли виставлятися поміж діями святої драми, для деякого відпочинку глядача. Цей глядач, що мав сово приходив на свята до Академії, мусів живитися побутовими картинками. Міщанство Подолу потребувало цього на Різдво й на Великдень, коли переважно ставлялися вистави в дурховній школі.

Наведені нижче /по нашої пам'яті/ і н т е м е д і і не належать виключно до дня свята Христового Різдва, вони виставлялися і на Великдень. Але їх присутність серед актів поважно-святої різдвяної пасії була необхідна. Можна сміло припустити, що інтермедії в більшій мірі виставлялися на Різдво, бо міщанський Київ тагнувся на Подол, на храмове свято популярної в місті церкви Різдва Христового, що знаходилася майже під стінами Академії, а до того ж зима концентрувала глядача в зачиненому приміщенні, не даючи змоги оглядати виступи різних мандрівних труп на вільному повітрі, в інших місцях Києва, як це завжди водилося на Зелені Свята, а часто й на пізній Великдень.

Перша інтермедія має дві головні особи: селянина, що іноді має назву хлопа, та жидка. При кінці виступають ще три студенти. Інтермедія своїм змістом розпадається на дві частини: 1. анекдот про те, що селянин бачив на жидівському цвинтарі /хитрий та проворний мужик залюбує всякими сражними історіями боягуза-жидка, з метою видурити

в нього почастинок/ і 2. різні студентські жарти. Характерне те, що текст оповідання селянина та студентські жарти часто імпровізувалися виконавцями.

Д р у г а інтермедія носила назву "Селянин та німець". Тут виступають дві діючі особи, саме німець і селянин. Змістом є оживлена баталія поміж гонористим німцем, що хотів би подасувати в Україні, і селянином, що ніколи не дозволить себе обдирати. Цікава риса в характеристиці німця: він позбавлений особливої хоробрости, а натомість великий халуґа й ласун. Селянин виведений енергійною людиною, в ньому повно зухвалости проти німця. Коли німець загрожує йому побиттям, він побиває німця важким ціпом.

Гумор цієї інтермедії лежить не тільки в добре дібраних характерах, але й у відповідних ситуаціях. Згадаймо лише сценку бійки - німець з рапіром, а селянин з ціпом. Ідейність, зміст, добра акція й характери роблять інтермедію досить цікавою.

Т р е т ь я інтермедія, "Козак, поляк і німець", є певним завершенням і доповненням попередньої. Основою змісту є суперечка-диспута поміж козаком - з однієї сторони - й поляком, а далі й німцем - з другої сторони. Інтермедія закінчується побиттям поляка й німця козаком та вигнанням обох із кошу.

Акція інтермедії є багата й жвава. Центральною дієюю особою є козак. Він озброєний величезним кійком, має значна й гострий дотеп. У своїх міркуваннях висловлюється, що не потребує допомоги москала, а сам дасть раду з ворогом. Гумор у тій інтермедії є більш здержаний, ситуації не такі комічні, як у попередній. Крізь гумор проходить різкі нотки політичної сатири.

Ч е т в е р т а інтермедія - "Невчений син". Дієвних осіб дві: селянин-батько й селянин-син. Основний стрижень дії є побиття батька сином за те, що не давав його в

науку. Їх зазначав у своїх розвідках С. Гординський, на цю тему була польська інтермедія про хлопа Варву й сінка Лавруса. Щоправда, подібний зміст тут відобрає другорядну роль, бо основний гумор лежить у ситуаціях: батько, що не може дати ради з сином; син, що тікає від школи на гулянку; прилюдний іспит сина з абетки, що кінчається його страшнов компромітацією; несподівана пропозиція сина, щоб батько його женив; обурення батька, лайка й бійка; побиття старого батька 1, вкінці, його нарікання. Досить грубий комізм сцени побиття батька перекривався величезною важкодумністю сина, що мекувала з дурістю.

Інтермедія переслідувала поважну мету: вона була сатирою на тих батьків, що змушували своїх нездар-дітей вчитися у школі, замість того, щоб посадити їх на солідне господарство.

П'ята інтермедія, "Жвавий син", має також дві особи: батька й сина. Син зветься Гаврилом. Сцена відіграється в місті, в часі торгу. Можна полічити дев'ять сценко: батько й син на торзі; син непомітно кладе куплену солонину собі в торбу; суперечка з цього приводу; батько побиває сина й той тікає; плач батька за сином, що кудись пропав і не з'являється; повернення сина й радість батька; спільна крадіжка грошей; несправедливий поділ; поява вечірньої різдвяної зірки примирює їх і вони йдуть до святої вечері. На великдень кінець інтермедії замінявся дзвоном, що кликав до святої Утрени, а іноді ще "щось", без окремого зазначення.

В цій інтермедії відігравав велику роль мімічний

елемент. Гуківі також приділено чималу роль. Цікавий один із них: син утікає "між люди". Очевидно, сцена поєднувала-ся з залом глядачів і не мала підвищення. Характери обох лісових осіб не зовсім ясні; вони скорше злодійкуваті нигани. Але в цій інтермедії характери й дія грають другорядну роль, а на першому плані є мімічний гумор, особливо в рухах та мові.

Такі є п'ять невеличких святкових інтермедій, якщо не лічити постой, про звільнення селянина, поданої на початку цього допису.

Же на цих нечисленних інтермедіях можна переконатися, що вони добре передають побут тих часів і одночасно чітко окреслюють ставлення українського народу до його ворогів. У наведених інтермедіях знаходимо яскраві натяки на почуття власної сили, без допомоги північного сусіда. Дещо далі протимосковські настрої прибирають на силі й остаточно виявляють себе у в е р т е п н о м у т е а т р і .

Розцівіт цього театрального жанру припадає на час після 1765 року, коли то русифікатор Миславський скасував Могиллянську Академію, і театр мусів шукати інших шляхів.. Він знаходить їх у дільковому театрі, де можна було легше укріпитися від утисків царсько-російських урядовців. Його створюють колишні вихованці "Могиллянської Академії, пер-важно тзв. "мандрівні дяки", беручи сюжети зкраних їм зо шкільної лави інтермедій і гостро виступаючи перед українським народом проти всіх загароників його відвічних прав...

В.Небеславський У СВЯТ-ВЕЧІР

"Бог Предвічний народився,
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь,
І утішився..."

Такими святими словами, такою торжественною піс-нею наша християнська церква, наш український народ спо-конвіків побожно зустрічав Свят-Вечір, славословив день народження Христа.

В цей день українська хата прибирала святково-че-пурний вигляд. Святі образи були прибрані в нові вишивані й мережані рушники; в самому куті стояв образ Спасителя, праворуч від нього ікона Божої Матері, а ліворуч - Св.Ми-коли. Іноді, коли Матір Божа тримала на руках Спасителя, тоді праворуч стояла ікона Св.Миколи-Чудотворця, а ліво-руч - образ Св. Архистратига Михаїла, захистника українсь-кого народу. Перед головним образом блідаво-рожевим сльвом горіла лампадка, що утворювала у святому куті приймний су-тинок. Навколо образів були впорядковані в рушниках запаш-ні васильки. Під образами, на покуті, стояв пишний сніп колосистого жита, а перед ним, на лавці, положений обер-мок свіжо-принесеного сїна. Поверх нього стояв повний горш-чик з вареною кутею, накритий глиняною тарілкою, з вісе-дунками миргородського виробу. Зверху, на тарілці був по-ложений спеціально спечений великий пиріг /з борошна з я-рої пшениці/, начинений гречаною кашею. Величина горщика з кутею брала відповідно до кількості членів родини.

Столи були застелені дорогими українськими кили-мами, накриті білими як сніг скатертями. На столі стояла ляданічка, від якої по хаті розходився хмарами дим пахучої смирни, й були виставлені святвечірні страви: пісний борщ з квасолею та грибами, узвар із сушених овочів /груші-муш-катки, сливки, яблука, нарізані кружалочками, та трохи су-шеного ізмуму/, смажена риба на олії, або свіжа, або солена, часом риб'ячий холодець, холодний мед до куті, розбавлений в окропі, проціджений через друшляк, перетертий мак у ви-гляді молока, пшеничні коржі на цукрі до маку, дущені во-доські горіхи до куті, голубці з капустяного листя, начи-нені гречаною кашею. Крім того білили порядком розложені святочні плячки. Посередині стола була поставлена старо-давня чотирикохутна квартова пляшка з горілкою, настоєною на калгані, або зубрівков; поруч із нею - відповідний ке-лих.

Святвечірні страви ставила на стіл господиня хати, якщо, коли її не було, найстарша жінка з родини. По бат-в'яківському слову "до молитви!", вся сім'я ставала на коліна й молилась Богу, щоб він дав у доброму здоров'ї провести свято Різдва Христового, щоб дочекатись наступного Нового Року й одночасно з ним свята Василія Великого, щоб Господь послая у цьому році врожай на всякі земні плоди. Помогли-вшись Богу, вся родина сідала за стіл вечеряти. Батько сі-дав на покуті, праворуч та ліворуч сідала чоя його родина. Коли хтонебудь із родини був відсутній, чи то на війні, чи в дорозі, або з далекій чужині, для нього ставили на столі тарілку й ложку. Матирине серце перше відчувало біль за відсутнім, її гаряча сльвоза котилася по її обличчі, і цей тяжкий халь матері, жінки чи сестри нагадував усій родині якесь сумне родинне переживання.

Перед їдою батько брав горщик з кутею, накритий пирогом, ставив його поперед себе на стіл, пригинався, хо-

вався на горщик і звідтам запитував родину: "Чи мене, діти, видко - із-за куті та пирога?" Родина відповідала: "Ні, тату, зовсім не видко вас." Тоді батько говорив: "Ну, то дай Боже, щоб наступного року теж не було видко!" Далі батько підіймався, брав знобу горщик у руки й обережно ста-вив у сіно. Цей звичай нагадував багатство й добробут у родині. Після цього розпочиналася сама вечеря.

Спершу господиня насипала в миски пісного борщу, далі їли рибу, голубці, риб'ячий холодець, потім кутю з медом, коржі з маковим молоком і вкінці узвар.

Як мило та любо в цей Святій Вечір бути дома, в родині! В усіх настрій святочний, у кожного в душі ніби вітало Боже благословення. Панувала радість, любов батьків до дітей і дітей до батьків. У цей вечір ніхто не виходив із дому, а колядувати йшли тільки в наступний день, по Службі Божій.

На перший і другий день Різдва Свят молодь - дівчата та хлопці - йшли колядувати з зіркою по всьому селу, а іноді і в ближчі сусідські. Сама зірка виглядала так: на рівному держаку, довжиною півтора метра, була прикріплена дев'ятикутна зірка, зрештена з дерев'яної основи, обклеєної різнокольоровим папером; на кінцях рогів були прикріплені золоті китиці. В центрі дев'ятикутника, під шклом, знаходилася картина, що зображувала народження Христа Спасителя, а навколо - янголи. З протилежної сторо-ни вкладалось свічку, яка освічувала образ.

Від гутру колядників виділявся гонець, що заходив до господаря з проханням, або він дозволив заколадувати. Одержавши дозвіл господаря всі колядники заходили до хати. Наперед виходив зірконосець і ставав коло столу. Навколо нього утавлялись колядники і розпочинали приспівувати цілим гуртом:

"Шедше тріє Царі
Ко Христу со дари,
Ірод їх пригласив,
- Кудя йдете? - іспросив..."

По закінченні колядки альт промовляв:

"Нині Христос народився,
До нас з'явився,
Над Ним зізвезда возсіяла,
Вся земля затрепетала.
Це наша велика радість,
Це наша наситна слеза.
Вітаємо господаря, господиню
Та всю їх родину,
На многії літа!

і увесь гурт колядників співав "многі літа"
Після цього господар з господинею дякували коляд-никам, запрошували їх до столу, або обдаровували дарунками. Колядники виходили і йшли далі, до інших господарів, слави-ти Новонародженого Христа

наведені звичаї, запам'ятані з початку ХХ -го ст., походять з Лівобережжя, з Черняхівщини. Світська влада знехтувала чудовий звичай Свят-Вечора й колядування, як ніби віджило і старе. Але чим тоді можна пояснити, що кат Українці Постяшев увів новорічну ялинку, а цього року черво-на Москва збирається бучно святкувати Різдво Христове?...

М.Бурлака

НА ЕТАПІ

/Спомян із 1921 року/

Останні хмарки непомітно танули-розливалися й немов перемальовували небосхил. Небо робилося легке, рудаві пасма зникали. На синьо-зеленкуватій пелені небес появлялася перша ясна зірка.

Старий батькотимин підвівся з клунка, зняв шапку й перехрестився. По хвилі, здушеним голосом промовив до сина Степана:

- У Вифлеємі родився Спаситель, але ти, сину, не понесеш цього року вечері, і до нас ніхто не понесе, та й печковних з дзвінком не послухаємо....

Оподавік сиділа, теж на клунку, Тимошева дружина, стуляючи наймолодшого Павлика, овіненого в кожух. Тихесенько, але гірко плакала. Тулила свого двохлітнього мізинчика до грудей, дивилася на ясну свят-вечірню зірку, а душею-думками була далеко-далеко. Блукала думками по своєму обійстю, вітаючи у світлиці, кухні, оборі, по хлівах. Зазирада, чи подостатку сина, конюшини, вівса та іншої паші підкинено худобі, чи позамикані всі двері, щоб, борони Боже, не замерзло яке агня, безрога або курка. Поправляла воскові свічі на вежах білих пшеничних колачів, чекала на церковних колядників, на дітей від родичів зв сьветом вечером.

Павлик неспокійно вертівся в кожусі, докучливо питав:

Що мама плаче?

Зажурений Тимш, почувши запит Павлика, повернув гостро голову в сторону дружини й нагідно заспокоїв її, намагаючись стримати і свої настирливі сльози.

Небо яснішало, прикрашуючись пораз більшою кількістю зірок. Дід-мороз вийшов із свого чарівного льодового замку й пішов по землі зазираючи в вікна попід стріхами, з зіркою в руках, що палахкотіла святочно-веселим сяйвом і припикала все дуже своїм вогнем незабагненої барви.

Козаки - навіть і ті, що вперто сиділи на клунках, - вали замерзшими закаблукми, били руками по своїх раменах, грілися. Почувши заспокоєння батька Тимоша, деякі підійшли до матері й, як хто вмів, вимовляли слова розради, нишком обтираючи свої гарячі та пекучі, як трійлива їд, сльози.

Здавалося, все небо, як ніколи, було висипане мільо-ярдами ясных зір, у той перший Святий Вечір на чужині. Тупіт ніг і забивання рук робилися частішими й голоснішими. Обіця-

них вагонів - та ще й огріваних - поляки не подавали. Хвилини були довгі, холод пробирався до кісток, але, тупцюючи та стрибаючи по снігу, чубаті козаки Кінного Полку Чорних Запорожців на те не зважали. На залізничному двірці в Тернополі в тій хвилині ворухились у різні постатях лише тіла, ворухились лиш інстинктивно, від холоду; а душі й думки їх були далеко-далеко: по селах, по містах, під вікнами рідних хат, по всій Україні обабіч Дніпра. Рідко хто промовив яке слово, бо всі думали, напружено думали, і кожний з них намагався бодай думкою перекинути себе до рідної привітної хати, до братів-сестер, до батька, неньки, до дівчини милої, до дружини любої, до діточок - соколят найдорожчих. Кожний намагався полинути туди, де розсівся дідух на покуті, де палали так чарівно воскові свічі; туди, де було так мило, так тепло, святочно. Кожний переносився душею туди, де так солодко дувало божественне "Бог Провідчий", кожному хотілося заспати разом із рідними: "Ой, видить Бог, видить Творець, що ввесь світ погибає...."

І немов у відповідь на їх думки, в віддалі кілька-десяти метрів, дружно й могутньо понеслося: "Ой, видить Бог"... За словами "Архангела Гавриїла в Назарет послає", підійшло до батька Тимоша з півсотні козаків. Один наблизився і промовив:

- У Святим Вечером і Різдром будьте, оьгьку, здорові! Віншує вас нашою колядою, а Бог - дастям і здоров'ям". - витяг пляшку й подав:

- Випийте, погрійтеся і не журітеся! Бог не без милости, а козак не без долі....

Віля рами ожило. З міста верталися гуртками козаки. Пляшки з коньяком, сливовицею передавалися з рук до рук, замість куті, - заїдали чим Бог послав, з домішкою сліз. Росилося пораз гамірніше, зідхання танули-никли між гіркими дотепами й заглушувалися співом коляди.

Зірки довго приглядалися і прислухувалися до співу й хартів запорожців, а як сім косарів направились на захід, надійшли вагони, але...не огріті. Загрузилися Чорні Запорожці, загрузився й батько Тимш з дружиною, донькою та сімома синами, що з них четверох козакувало, а трьох підроста-

Серед тихої різдвяної ночі віддалявалися на захід, далеко, в невідоме....

С.Богдан

НАЗУСТРІЧ ХРИСТОВІ

Столи застелені. Приемно дразнить ніздря п'янкий запах сина, манить око біла як сніг скатерть. Хоч давно вже появилася на гранатовому небосхилі перша зірка, вони не відарь до вечері, вперто чекають когось. Ще вполудне принесли вістку, що прийдуть... А тепер нетерпеливо прорізують сумрак очі дівчат, що, сперті на воротах, тупочуть із зимня ногами. Нарешті, іскрами з уст до уст: "приїхали!" Дівчата вбігають до хати, де поправляють застелений стіл і вичікуюче глядять на двері.

Надворі непомітний шорох. Групами розходяться сірі постаті помі хати і зникають. Кожна хата вітає гостей. Цілють як брата, обнімають як сина. Радісно запрошують за білу скатерть. Світять свічку, подають солодку кутю.

Тільки він одиникий це місить сніг ногами. Перевірював останню стійку. Виходить на дорогу й задумується. Куди йому тепер? Силкується пригадати знайомих; їх тепер стільки, що годі рішитись. Череступає з ноги на ногу....

- Друже! - хтось скрикнув хвірткою і потягнув за рукав. - Заходьте! - мило залоскотали запитання коло серця.

- У вас немає нікого із сріблців? - щиро заглянув в чарівні очі.

- Ні, ні - зашебетала й уже тягнула за собою....

- Вибачте, я зараз, тільки повідомлю, щоб знали, де оуду.

Скоро відігнав військову торбу й подав дівчині - це єнак, що напевно зараз повернеться. Чайнув стежиною й отворив тяжкі ковані двері....

... Колядували....

Лисом плигнув поміж хати й біг дальше, задиханий як пес. Тут почувався вже безпечний. Хоч у хатах теж колядували, але знав, що тут уже більше "свої". Падав сніг. Змочений як курка, вбіг до кімнати й задихано оповідав. Вкінці заскиглив: "колядують", благально, по-жебрацьки витягнув руку по нагороду.

- Херашо! - рикнув начальник і вибіг.

Телефон.... післанці.... рух.

Падав сніг. Білий, пухкий, зразу малюми, а далі щораз більшими кааптами. Проснувся вітер... Почалось....

Спасодя і снлюфа. Сидить, ніби, собі під ялинкою, ковні. Манів нечасних орден... Обережно підірвалося кілька

зо своєю Стефом. Хочє її обняти, а вона легесенько відхилила його руки та співає: "Я китиця білого вина, не пий мене, бо сон тобі страшний присниться". Вона легесенько підноситься, бере його за руку й каже: "вставай, тепер помандруємо далеко-далеко, в чарівну, тиху країну, назустріч Христові". І він підводиться.... - А в ухо хтось кричить: Сполох!!!

Зірвася на рівні ноги. Перекинувся кількома словами й вибіг, як шалений. Регатася вітер у корчах. Сипав сніг. Щойно починалося....

Наступали з усіх боків. Бігав, роздавав накази. Був злий на сніг, на себе... Куті забажалось!... Розірвалось кілька гранат, загорілись хати.

- За мною! - загреміло, і білий сніг втовкали ноги. Та дарма... Ворог подбав і про цей відтинок. воролися, як льви. А ворог - льявино. Помалу затіснявалося кільце, горло більше хат, рвав душу зойк дітей.

Наказав зблизитися всім до церкви. Вона - одиникий рятуюнок. Муровані стіни видержать розриви гранат. Живими не попадуться.

Дальше реготав вітер, червонів сніг... - Буде краще, - подумав, і вже з вікон церкви та-ражкотів скоростріл, а з під муру відлізалися фінки. Поміж хатами крики, зойки, жэх....

Нагло... що це?... З одної сторони ворог припинив вогонь. Якась метушня, за хвилину відлізалися знову стріли, це настирливіше... - Не гаяти часу, викоистати момент - прошивада думка мізок.

- Вперед! - протяжно, і вже скриплять плоти, скрегочуть фінки. Грімке "слава"! з розмахот врізалося в кільце. Почалась рукопашна... Розбивали черепи прикладами, стріляли лише в лице. А далі - ворог урозтіч!... Що сталося? Так нагло?...

З другої сторони хтось біг і кричав: - Не стріляйте! Тут свої! Шось радісно виповниот груди. Це прийшла допомога, в самий час... Взяли в два вогні.... Зустрілися.

Кілька зимних поглядів, і вже насоки, злоганяти й бити, зити, бити!

А тим часом, з другої сторони підлазили тихо до церкви. Манів нечасних орден... Обережно підірвалося кілька

постатей; у вікна - в'язанки гранат. Гук, тріскіт, далекий відгомін... Не знали, що там нема вже нікого. Ще кілька постатей обережно піднялось, і нові в'язанки гранат...

Втікали. Втікали, стративши духа. В них тепер володаркою - паніка. Гранати зробили своє. За кілька хвилин бухнув пожеар. Довгі вогняні язика лизали небосклин, а злочинці втікали...

Вертались переможно, повеселішали. А вітер даліше реготав, мішаючи з білим духом жмутки людського волосся. Падав сніг. Білий, сипкий, великими клаттями. Зда-

валося, що впадуть його цілі гори, ген, високо, щоб закрити великі калюжі крові, руїну, трупи й пожеар та принести з собою тихий, білий спокій різдяного ранку. Так, ранку, бо ось уже іскрилась над пожеарищем рання зоря.

Оба підійшли до церкви, що з її нутра бухав ще хвилинами дим і продиралось вогняні язика.
- Прости мені, - почав перший...
- Ні, не треба, - відповів другий. - Так мало бути... Колдаували... Шипіли під снігом догоряючі голони... Назустріч Христа...

М.В.ний РІЗДВО 1945

Напівроздягнений, уп'яливши очі в стелю, лежав Михайло. До уха долітав гамір від столу, докруги якого сиділи товариші.

- Михайле, ти спиш? - гукав хтось.

Питання вибило з задуми. Нервово рухнувся, хотів зірватися з ліжка, вийти з кімнати. Підніс голову, зором кинув по ліжках. Гамір за столом та тріскотіння в печі драгували його... По тілі теплою струєм пробігла лінва втома. Важка від дум голова опустилася на старе місце. Стеля далі ловила тупий погляд очей. Повіки, як дві важкі залізобетонні завіси, повільно замикалися, витискаючи з-під себе дві кришталові жемчужинки. Груді високо піднялись, хапаючи повітря, жемчужини відорвалися, покотилися.

Михайло стоїть біля матері, а далі - вся родина. З уст батька пливають чіткі слова молитви, і всі моляться. Скінчили. Батько роздає просфору, Михайло скоренько їсть її. На столі так багато святочних страв... Очі блищать, хочеться скоштувати друге, смачніше... Мати кладе в тарілку, маленька ручка скоренько хапає за ложку, набирає куті, уста відкриваються...

Ковток гіркої слини душить горло. Перестало. Михайло бачить знову свою хату. Лице здригається. Мати!... Одна вубогій хатині... На голій стіні висить образ, а перед ним, на колінах, його старенька мати. На столі розкидані криштинки черствого житнього хліба, сіль.

Михайло прислуховується шепотінню сухих уст матері. Щось перешкадає. Що?... - Капотіння сліз на підлогу. Так, мати плаче!

- Мамо! Рідненька нене!...

не чує...

Все зникає. На чоло виступають холодні краплинки поту.

- Чому все зникло? Де поділося?

- Хочу бачити знову картинку радісного дитинства.

- Не хвилюйся, все даремно, - заспокоює Михайла святвечірній сон.

Чудовим соняшним ранком гірської Герцеговіни вітав Михайло перший день Різдва 1945 року. Піду в гори! - і з цієї думкою Михайло зодягнувся.

Гори Герцеговіни не любили чужинців. Підозріло гляділи на Михайла. Не було дня, щоб хтось із них, необережно ступивши в їх височинь, не падав від руки невловимих господарів. Михайло знав про це, був свідком безлічі випадків. Та дарма. Наперекір страхом, йшов сміливо, без ніякої зброї, до знайомих.

Чимдалі, доріжка крутішала. Втомився.
- І як цей магарець носив по цих скелях важкі тягарі?... - думав.

Привітавши гостя, Мато попросив сісти. Михайло глядів на облуплені стіни хати, почорнілі від дощу й вічного диму, що його кидав огонь. Запах мінестри, разом із димом, неприємно вдирався у ніздрі.

Мато приніс із підвалу вина. Михайло пив жадібно, спорожняючи одну за одною брудні кватирки. Під впливом старого вина, голова хилилась у безвлад...

- Ще вина!...

Мато, дочувши галас, не виконав бажання. Вийшли з хати. Доріжкою, якою прийшов Михайло, йшли обвішані зброєю люди. Виразно чути їх мову: Це відділи козаків, що пустились у гори на ліквідацію партизан.

Розпрошавшись із Мато, Михайло вертався до своєї кватирки. Перекинувся кількома словами з машерувачими козаками. Були тут росіяни, узбеки, українці...

- В перший день Різдва - на партизанку? - питає земляків.
- Що зробим? - Наказ. - відповідали, закріплюючи призириле ставлення до своєї долі матіркуванням.

За декілька годин чути було вибухи гранат, ляскотіння скорострільних черг. Даматійці вітали гостей.
- Як там? - питає у санітарів, коли настав уже вечір.

- це перші. Не знати, чи за цей час, що ми тих принесли, осталася четвертина з усіх.

Погайдом проводив Михайло у темряву гірської ночі нову частину німців, що спішили на поміч.

Роздягнений лежав на ліжку й думав. Інколи здригалось тіло від гуркоту, що долітав з височин Герцеговіни. Думав. Одна Меретва знала таємниці думок Михайла. Швидко, бурхлива східно глузувала з них. Глухо били її води об каміння, несучи тіла недавно ще живих воєків далеко, в море. Раділа багатій поживі...

ЩО НОВОГО В СВІТІ

ОГЛЯД ПОДІЙ

Конференція в Нью Йорку покінчилася. Представники Великодержав якнайскоріше після того покинули Америку і від'їхали до своїх країв. Так "Молотов, як Бірнес і Бевін, а крім них і представники інших держав, виповізіли дуже прихильно про осмінення нарад у Нью Йорку, натомість песимістично - про теперішні й будуче світу.

В загальному, ситуація на міжнародній арені, досі до найбільшого степеня напружена, змінилася. Всі держави, де це тільки можливе, йдуть одна одній на всякі уступки. Можна би сказати, що мир забезпечений. Але чи цей теперішній мир не є часом тишою перед бурєю?

Франція.

Новий французький прем'єр міністрів Леон Блюм утворив новий кабінет, що складається виключно з соціалістів. Таке вирішення справи прийшло воістину тоді, коли Блюм вичерпав усі засоби,

щоб дійти до згоди й утворити коаліційний кабінет. Тим разом на перешкоді задумам прем'єра, зрештою, як звичайно, станули комуністи, які за всяку ціну хотіли зайняти одне з ключових міністерських становищ у новому кабінеті. Леон Блюм, крім становища прем'єр міністра, задержав титул міністра закордонних справ.

Після проголошення складу нового кабінету, Блюм заявив, що доведення урядової кризи до кінця було необхідним, бо її продовження означало б катастрофу для республіки. "Навіть якщо новий уряд буде правити тільки один місяць, - сказав прем'єр, - кожний може бути певний, що бодай на той короткий час інтереси й воля Франції, лежать у певних руках."

Слідуючого дня у парламенті Леон Блюм виголосив промову, в якій виразно визначив мету новою уряду, а це повернення французькому народові віри в його майбутнє.

Парламент прийняв промову прем'єра з великим вдоволенням і 580 голосами проти 16 виказав новому уряду дові-

НА МАРГІНЕСІ

ЩО ПРОЧУЛИ

Після того, як радянські делегації на ряді мирових конференцій вславилися неуступливістю та впертістю при своєму становищі, світ не може вийти з дива, що саме в останні часи, бо вже на нарадах в Нью Йорку, совітське ставлення до справи в основному змінилось. Большевицькі дипломати не тільки доступили, але, що більше, пішли назустріч західним великодержав. Не дивно ж, що світова преса розпочала широко коментувати цей факт, дошукуючись причини його появи однак в міжнародних, як і внутрішніх совітських обставинах. Переважає думка, що ці причини лежать таки в нутрі СРСР. Бо ж, немає сумнівів, дальша московська впертість тільки загатає б вузол, загостриває б ситуацію і - кінець кінців - призведе б довести до нового конфлікту.

Загальна опінія у Франції вважає спротив комуністів за першу перевірку сил противників. Сподіваються, що до неметного зудару прийде в січні, на коли то призначені вибори на президента республіки. В цей спосіб внутрішня криза у Франції майже проминула.

На жаль, на цьому кризисі Франції не покінчилися. В Індокитаї, в республіці Вітнам, що стоїть під зарядком Франції, неспокої перетворилися в серйозні бої, в яких беруть участь французькі панцирні з'єднання, повітряні й наземні війська. Неспокій почався у столиці республіки Ганної, де почали туземці нападати на французьких громадян. Французькі війська обсадили тоді всі важливі публічні будинки.

Другого дня сутічки поширилася на чеську край і ведуться безупинно цілий час.

У зв'язку з цим, у французькому парламенті відбулось засідання, на якому вирішено вислати французьким відділам в Індокитаї, з нагоди Різдва Христового, привітання і підбадьорюючу відозву. Як протест проти цього всі комуністи - члени парламенту до все обстоюють інтереси бідних ігноблених імперіалістами народів, покинули залу засідань. Та мимо того, пропозицію таки прийняли.

Німецькі війни

У виснаженій війною Німеччині життя набирає поводи живіших красок, але тепер далеко до того, щоб відносини, які там зараз існують, можна назвати нормальними. Можливо, що причиною цього є поділ Німеччини на чотири зони, тим більше коли візьмемо під увагу факт, що совітська зона, в політичному й економічному відношеннях, яскраво відрізняється від інших. З другої сторони теперішній стану Німеччини втворює кліматичні умовини. Зима, яка цього року незвичайно гостра, скувала майже всі водні комунікаційні шляхи, що відігравали в державі важливу роль.

Останні політичні події в Німеччині вказали, що Німеччина таки хоче належати до Заходу. І яким є, до захід потребує Німеччина. Найкращим доказом цього може послужити факт, що критичному моменті, коли Німеччині грозив голод, Англія погодилась завести у себе раціоналізацію хліба, щоб у цей спосіб запобігти катастрофі у Німеччині.

З нагоди Різдва в американській зоні проголошено амністію, яка охопила 800 000 німців. На підставі амністії ті, що на становищах в час гітлерівського режиму не наживалися, будуть звільнені від кари. В комуністичних кругах вище наведене зарядження викликало велику реакцію. Французькі ліві часописи гостро критикують потягнення американців, а спікер московського радіа назвав амністію чимсь незрозумілим і, між іншим, заявив, що тепер американська зона Німеччини являється раєм для нацистів.

Недавно Німеччину відвідав державний міністр Гайда. Сподіваються, що у зв'язку з цим небаром наступить удержавлення німецького важкого промислу. Першим кроком до цього має бути віддання ключових індустріальних заводів під німецький заряд.

Французька зона Німеччини відбудовується поволі й існують тільки господарські труднощі, спричинені браком вугілля та збіжжя.

Французька управа має на меті в першу чергу перевиховати німців у дусі демократії й навчити їх, або змусити, бути про пруський милітаризм.

Польща

В Польщі, крім "підготовки" до виборів, проводиться часова комунізація заселявання своїх позисканних теренів йде у скорому темпі, так, що протягом року на захід переселено три мільйони поляків. Сиди по німцях можливо якнай скоріше затряться.

Недавно в Англії поширились погососки, що польський уряд роздає своїм войкам летячки, в яких наклеєно до

голосування в користь урядового ольоку Скільки в цьому правди - не відомо, бо польський уряд вистає тим заперечив.

Мимо, що вже во війні, що ситуація змінилася, - мрія Польщі стати "моцарством од моря до моря" не розвідала. Польща почувається певною себе. Таке найкраще підтверджує польська відповідь на ноту Великої Британії відносно виборів у Польщі. У своїй відповіді польський уряд відкидає всякі претенсії Англії, називаючи їх порушенням суверенності і втручанням у внутрішні справи Польщі. Даді, закидається Англії незберігання ялтанського та потгського договорів. Як факти такого, уряд Польщі наводить заснування Польського Корпусу Приспосібленія і задержання та віддання еміграційному урядові польського золота.

Уряд Англії не може бути вдоволеній з польської відповіді, тим більше, що вона не є відповіддю на головну тему /вибори/, а торкається старих справ. Так само заперення тимчасового польського уряду, що вибори в Польщі будуть вільні й демократичні в Англії вважають занаявні.

Англіський уряд відкидає всі закид Польщі, а відповідь вважає за невис - тарчаючу.

Туреччина

Після того, як Туреччина повідомила Велику Британію про відкинення Соціалістичних домагань відносно Дарданелів, до Анкари наспіла відповідь англійського уряду.

У відповіді Англії виразно зазначено, що питання Дарданелів можна й треба поладати шляхом міжнародного договору. Безпосередньо розмови між Туреччиною й СССР у цій справі, на думку Великої Британії, не можуть дати ніяких позитивних вислідів.

Туреччина, яка все виступала проти комунізму, в останніх днях явно виступила проти всякої діяльності лівих у Туреччині. В Істанбулі та на просторі до болгарських і грецьких кордонів турецький уряд проголосив вимковий стан Рівночасно з тим був виданий комунікат до припини у діяльності турецької Соціалістичної й Соціалістично-Селянської Партії, загально визнані за ліво наставлені організації. Це зарядження мотивується тим, що згадані партії розсівали в державі невдоволення та підважували господарське й соціальне життя краю. Поза межі закону зарядження поставило теж ряд часописів, які погоджувалися з поглядами названих партій.

Безпосередньо після проголошення комунікату, в записозрлях осіб і дентралях лівих організацій турецька поліція перепроводила ряд ревізій. Найденю ряд остяжучих матеріалів та арештовано понад сто осіб, а серед них 12 студентів і три письменників.

Найновіший декрет турецького уряду викликав нову протитурецьку нагінку Соціалістичного Союзу. Совіти обвинувачують Туреччину в тому, що її уряд нічим не різніється від повалених недавно режимів. Уряд Туреччини, за словами спікера московського радіа, крайньо фашистівський.

Що має на меті Соціалістичний Союз - ясно: очорнити Туреччину перед аліансами. Та ці другі задобрє знають вже большевиків та їхні методи. І хто знає, чи теперішня ситуація в Туреччині не є вигідна західнім потугам.

Іспанія

Після рішень ООН про зіврання дипломатичних зносин з Іспанією генерала Франко, окремі представники держав покинуть Мадрид і вертаються до своїх країн.

Першим, що виїхав з Іспанії, був посол Англії. Перед своїм від'їздом англійський посол зложив прощальну візиту еспанському міністрові закордонних справ і в розмові з ним заявив, що, мимо його від'їзду, дипломатичні зносини між обома країнами не є зіврані. Якщо в Іспанії з'явиться демократичний уряд, він вертеться знову

А СССР, як це вважає західні опінія покищо війни боїться. Не атомова бомба страшна большевикам, - пише швейцарська преса, - бо, в остаточному, СССР настільки великий, що є місця, куди літаки таки не досягнуть, але внутрішня ситуація в краях

Американський журналіст Д.Строн після подорожі по СССР, свої спостереження зібрав у трьох основних точках: 1) совітський народ бажає миру, 2. змагає до усунення слідів по останній війні, 3. всі сили скеплює на відбудову. Коли в дальшому американець розглядає совітську дійсність, то помінає один фактор, що чи не в найбільшій мірі тяжить на закордонній політиці СССР: нація - надані невдоволення. Діже остання чистка в комуністичній партії України, повстанські рухи в усіх т.з. союзних республіках, мільйони втікачів у Західній Європі зовсім ясно промовляють, що "визволені" народи не надто дасливі "під сонцем сталінської конституції" і не довзначно виявляють охоту позбутися "опіки", "дасливого ладу". Червона Москва свідомо того, що нова авантюра, після того, як маси совітських горожан побували в Європі й побачили її життя, означала б для неї катастрофу.

А Америка, визбувшись перших симпатій до СССР, вже. Навчена прикрям досвідом з Німеччиною, коли то американська психіка помогла Вай - марській республіці перетворитися в грізний Третій Райх, отрималася навіть із грошевою допомогою для Рочіі. І саме це змушує вертінку Кремль доложити те і те зусиль, щоб виторити у світі враження, наче СССР таки справді демократична й гуманна держава. Річчю в цивілізованого світу є тільки посилити чуйність до та смних московських махінацій та зайняти до них відповідне становище. Бо коли комуністам вдасться упоратися зо своїми внутрішніми клопотами, вони покажуть інше, справжнє обличчя.

Еспанський народ у своїй більшості рішення ООН прийняв з обуренням. В цій країні відбулися протестаційні демонстрації, а урядові чиновники проголосили день демонстрації вільним від праці.

Еспанські урядові круги майже не реагують на рішення ООН. Вони тільки звертають увагу на це, що правдива загроза миру не лежить в еспанському уряді, а навпаки, на піничних еспансько-французьких кордонах. За еспанськими твердженнями скомунізована Франція є злинок, що може викликати нову хвилю заворушень. Як приклад, наводяться випадки з жовтня 1944 року, коли то на Еспанії напала 500 червоних гвардійців. Не дивлячись на критичне положення Еспанії, генерал Франко старастарся скріпити своє становище в нутрі країни, і робить це удіяванням полек та підвищенням платень для робітників.

Другим кроком Франко до з'єднання цілості еспанського народу є найновіший декрет, яким поширюється амністія на всіх еспанських політичних емігрантів.

Еспанський народ стоїть зараз перед важким питанням, яке він сам має розв'язати: генерал Франко і його режим чи демократія?

В КІЛЬКОХ СЛОВАХ

Міністр закордонних справ Італії, Нерні, повідомив, що Італійський посол в Мадриді повернеться до Італії. Його відкликали тому, що Італійський уряд, мимо, що Італія належить ООН, солідаризується з постановами тієї інституції.

З нагоди Різдва Христового, грецький уряд, подібно як уряди інших

держав, проголосив амністію для всіх партизан, які до кінця 1946 року перейшли б на сторону уряду.

За повідомленнями з "оскви, в цілому Союзі населення приготується до відсвяткування Різдва. В славій Москві появилися у великій кількості ялинки, по склепах великої всяких товарів, що їх кожний може набути по цінах, на 75 % нижчих ніж попереднього року.

Як повідомляють з Нірнбергу, міжнародний військовий трибунал передав державному банку в Мінхені до переходу відзначення, які чав при арештуванні Герінг. Мова тут про десять різних відзначень, загальної вартості 28 840 доларів.

Варшави повідомляють, що польський уряд в окремій ноті до Великої Британії зажадав передання Польщі польського золота й військового майна.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ

Часопис "Свобода" приносить вступку, що в Колумбійському університеті, найбільшому в світі, в зимовій семестрі 1946/47 будуть читані лекції про Шевченка, а в веснянім - про історію української літератури. Оба курси буде вести проф. К.Маніг, відомий знавець слов'янських мов й літератур та автор знаменитої книжки про українську літературу та Шевченка.

Як довідуємося з газети "Український Робітник", читрополит Іларіон /Огієнко/, що перебуває під сучасну пору у Швейцарії, далі невпинно працює для української культури. Невтомний трудивник виготовив чимало праць, які чекають свого видавця. Подіємо тут наголоски деяких із них: науково-популярні твори: "До християнські вірування українського народу", "Незалежна Україна в політиці Богдана Хмельницького", "Українська література на мові", "Українська церква й наша культура" і і.; красне письменство: "На Голготі", "Недоспівана пісня", "Прометей" і і.; драматичні поеми: "Вже досить невинної крові", "В обіймах страждання", "Народження людини" і і.; збірники: "Легенди світу", "Блаженний, хто любить народ свій" і і.

"Нові Дні" 5 17. листопада м.р. на друкували рецензію, написану для них др-ом Т.В. Вернером, проф. Високої "Музичної Школи "Моцартеум" у Зальцбургу, на концерт, що на його програму складної продукції українського хору під диригентурю Л.Крушельницького, сопраністки Лідії Крушельницької й молодого танцівника Роми Приймів. Рецензія втримана в тельому томі; поза підкресленням добрих прикмет виконавців, нахолодно в ній цині завваги, які повинні узгляднювати наші музично-хорові гурти при побудові репертуарів й програм. Переповідаємо коротко хід думок автора рецензії:

"Не заводи штучне й виртуозне виконання с виразом душі народу. З однаковим приємністю слухається на - родня пісню, уложено просто, відно - відно до її стили. Коли в пісні можна віддати простір країні /він формує відчуження народу/, то не вже досить, тому й не треба перерахувати пісню зайвою скомплікованістю; хто її слухав, той і так зумів пізнати її мистецьку вартість."

Про співпрацю та взаємне зацікавлення між українськими й австрійськими мистецькими кругами свідчить імпреза, яку влаштувало австрійське мистецьке з'єднання "Зальцбургер Каммеркунст" 21. листопада м.р. в залі "Моцартеум". Згадана імпреза буда призначена для українців й носила назву "Зальцбург - чарівна країна в Австрії". Як пишуть "Об'являні Новини", імпреза пройшла під знаком культурного єднання української громади з мистецькими колами Зальцбургу.

В ЗДПА появилися книжка колишнього дипломатичного представника України, др.А.Марголіна під наголівком "From a Political Diary - Russia the Ukraine and America 1905 - 1945". Найбільший жидівський щоденник у світі - "Форвертс", що виходить у Нью Йорку в накладі 200-000 примірників, надрукував рецензії на цю книжку. Автором рецензії є один із редакторів "Форвертсу", Д.Шуб, відомий жидівський соціаліст. У своїй рецензії він звертає увагу читачів на найсуттєвіші місця книжки, в яких автор передає зовсім вірно відношення Росії до України, й навпаки, доказує цілковиту окремішність обох націй і виразно зазначає, що з Україною числилися й говорили про неї вже тоді, коли це Росія взагалі не існувала.

Рецензія цінна тим, що її автор висловлюється прихильно про книжку А.Марголіна, а з його висловами числяться ввесь соціалістичний світ, у всіх країнах.

3 ПРЕСИ

Європа в загрозі...

"Росія простягає Азії руку не тому, щоб поділитися з нею своїми соціалістичними здобутками, але що нам потрібні 800 мільйонів азіатів, які помогли б нам поводити європейську цивілізацію".

Таким цитатом з промови Зінов'єва Н.Бронскі починає свою статтю "Геть з російським імперіалізмом!", поміщену в часописі "Перош Франсе".

У статті читаємо: "Вольшевики являються великими переможцями в війні, яку вони старалися викликати, щоб досягнути свої більш впливи на заході. А дже відомим є, що в "Ізвестіях" з 24.11 37-р. Кагановіч писав: "Конфлікт між Францією й Німеччиною поглибив би нашу ситуацію в Європі"...

"Ми знаємо, як здійснилися російські мрії. 23.8.39-р., коли англо-французька місія в Москві підготувала союзний трактат, Молотов, обманючи довір'я Парижа й Лондону, подався до Берліна й там підписав пакт, що викликав війну, скеровану проти Заходу, а в першу чергу проти Франції. Цей пакт улюблений Гітлера від непевності щодо Сходу, забезпечив підтримку російської індустрії й господарства та дозволив вільно накинутися, без найменших вагань, на Францію й Англію. Пригадаймо собі російський напад на Польщу, напад, що його обумовило ніщо інше, як тісна російсько-німецька співпраця, яка протривала аж до 22.6.41., цебто до того часу, коли Гітлер напав на Росію.

Не Росія напала на Німеччину, але навпаки, Німеччина на Росію. Росія зовсім не прийшла нам з поміччю, - вона чекала на наше здушення, діючи згідно зі своїм пільном. Вона вступила в війну, але вже тоді, коли німецькі війська перейшли її границі й вона буда змушена боронитися. Але коли б Німеччина не напала на Росію, хто знає, чи сьогодні Європа не носила б ярма гітлеризму. Росія не тільки що не врятувала Францію й Захід, але навіть не мала до цього наміру. Не волею Москви, але присто обставини так склалися, що Росія спільно з Заходом боролася проти Німеччини. І ми цього забути ніколи не сміємо."

Росія - великий переможець у війні, може, єдиний між аліантськими націями, - без уваги на свої договори з Англією та ЗДПА, в дальшому переслідуює це, що можна назвати походом на захід. Вона без вагань прилучала до своїх територій балтійські держави, велику частину Фінляндії, Бессарабію, Молдавію, Східну Прусію, Підкарпатську Україну, і в тім же часі республіку Танну Тува, Монголію й Південний Сахалін та Курилські острови. Ось такі прилучення Москва проголосила офіційно. Дійсно, коли Росія мріяти від залізної заслони, то вона тягнеться на схід від лінії Лібек - Трієст - Адрій. Всі держави, які лежать на схід від цієї лінії, підчинені волі Москви та ста-

новлять собою ніщо інше, як васалів Росії. Сталін, крім Москви, рядить Прагою, Варшавою, Бухарестом, Будапештом, Віднем та Софією."

Коротко назвавши історію російського панславізму, автор статті зупиняється на російських письменниках, які в першу чергу цю ідею пропагували. Під піднаголівком "Від Достоевського до Зінов'єва" Бронскі пише:

"Данієлевскій у своїй книжці, опублікованій в Петрограді, 1871 р., п.н. "Росія й Европа", говорить: "Всі слов'янські народи від Адрійського моря до Пацифіку, від Полярного аж Егейського, повинні станути під єдиний прапор Росії." Це ніщо інше, як те, що хоче сьогодні зреалізувати Сталін.

Достоевскій, великий письменник Росії, був також запеклий панславіст. Він вірив в оригінальність російської душі, "що несе в собі стремління до загально-го з'єднання". Цей письменник у промові з нагоди смерті Пушкіна, 8.6.1880, висловився: "Я тверджу, що російська душа та дух російського народу є найбільш прихильні для того, щоб з'єднати в собі людство." А відтак: "Росія не може зректися великої ідеї, ідеї, що стречить до злиття всіх слов'ян."

Без сумніву, плани Москви були найкраще зображені Зінов'євим, який 1920 р. на конгресі східних народів в Баку, перед 1800 представниками 37 націй висловив думку, що ми її закарбували на початку нашої статті. В плащині тих слів націоналістично чужа партія на французькій території дуже легко розбирає теж і проблему Франції...

Самий комунізм Росії, для виморення своїх інтересів, що тісно покриттяються з московськими імперіалістичними інтересами, скрився під плащик соціалістичної доктрини, за зливку "Братерство, воля, рівність". Таким чином, комуністична партія Франції це ніщо інше, як тільки експозитура, інструмент в руках севітського імперіалізму."

Нас, що вже особисто пізнали та відчували "велич духа" наших "Братів - панславістів", важко нагнути на вляк, на який сьогодні поступово нагинають ті народи, що де й не уявляють собі величі московської підлости й облуди. Тому в цьому місці нам прямино констатувати факт, що й поза нами є люди, які тверезо вміють розцінювати севітські махінації."

Україна голодує...

Кажуть: "Без помочи зінок ми не виграли б війни, не досягнули б однієї з найважливіших речей - миру."

Іван Стром, президент Товариства Рільничої Преси в Америці, щойно на його телеграфічне прохання до самого Сталіна й після задоволення, що він ово-вість американцям "про героїчну боротьбу радянського народу та про його життя", одержав дозвіл на в'їзд до Соєтій. Цим разом йому подалося, й він не мав більше перешкод, лише одержав одне припорушення: "Скажіть правду про нас".

З чотирьма фотоапаратами та своїми записниками прийшов він увесь край, де чав нагоду побачити життя за "залізною заслоною" та описати східній світ. Не мав, однаже, нагоди розмовляти з високо поставленими особами й займатися високою міжнародною політикою.

Спостереження Строма можна зібрати в такі три точки: 1. Московський народ не бажає собі війни й хоче миру та покращання умови життя; 2. усунення слідів війни та 3. відбудова домів, фабрик і комунікації.

"... Якби мене просили розповісти мою враження, то я на вступі зазначив би, що москалі є далеко не такими, якими уявляють собі їх у Нью Йорку та Сан Франціско. В Радянському Союзі ви стрінетеся з широким подяком для американців, за їх поміч і похвалю для УНРРА.

Москалі є занепокоєні легендою їхніх часописів про Америку, як "край капіталістів", які планують напад на

Іх державу та грозять атомовою бомбою. Сучасний комунізм у Світах да- лекий від утопійного удосконалення, яке можна собі уявити при сучасному техніч- ному розвитку. Він має багато характе- ристичних примет, які діві американсь- кі пропагандисти роздувають, як систе- му "гнилого капіталізму", а саме - гро- тежі надплачу за надгодинний час праці.

- Пощо працюєте? - питаю одного во- енного інваліда біля готелю "Савай" у Москві, що чистив мені черевик.

- Працюю для себе самого - відпо- відає він. Чи відповідь є справді гід- на подяву, особливо після того, що я почув пізніше від нього. Він розказав мені, що мусить платити 1 500 рублів державі за дозвіл займатися такою пра- цев, других 1 500 рублів іде в кишеню державного інспектора, а тих 5 рублів, що їх він платить за світло, також не є для нього дрібничкою.

- Я чушу вживати різних штукоч щоб якось вижити родину, - говорив він мені. - Наш уряд дозволив воєнним ін- валідам займатись домашнім промислом і покривати зисками свої власні потреби, але жити понад стан - не дозволяється.

Другий епізод, який мене здивував немало, це була мала дівчинка, яку я зустрів на човні, коли перепливав Волгу біля Стадінграду. Жона тримала в руках глечик із молоком і похвалюлась мені: - Це молоко - від нашої красулі, бо ми маємо свою власну корову...

В ділянці промисловості москалі мають справну систему праці, яка навіть і не снілася американцям. Її примітили теж і в сільському господарстві. Напри- клад, за доглядання коней і за чищення стайні коней одержує 40 рублів на місяць.

В Україні, особливо в найбільш знищених війною місцевостях, 80 % праці виконують жінки. В одній фабриці на 136 робітників було 116 жінок. У Ста-

дінграді - те саме. Жінки працюють при усуванні румовищ, а всю працю виконують своїми руками, виносячи румовиння ноша- ми; відповідних машин, чи грузових авт немає. Жінки будують мурі, провадять трактори, працюють на сіножатках, одним словом, роблять все, що належить до чо- ловіка, і роблять це добре.

- Без помочі наших жінок ми не виг- рали б війни - заявив мені один совіт- ський урядовець. А міністра рільництва України, венедиктова, я просто спитав:

- Який буде процент притягнення до праці кіноок, коли край вернеться до нормального життя, на що потреба це з 15-20 років? - Він мені відповів:

- Біля 55 %.

На основі наведених чисел можна уя- вити собі обстановку, в яких знаходиться тепер країна. В одному заводі, який я бачив, вся машинерія буда знищена. Усюди голод і спустошення. Своєднішньою проблемою українського машиніста є не мрія про шницель, але про кусок хліба. Немас ні кокухів, ані черевиків. Майже всі українці ходять босоніж до праці на поле. На довгих автостадах, які лущать міста, можна бачити, що ті, які мають обуть, несуть її в кошиках, а взувають- ся шойно при вході до міста.

Народ, який опинився в таких обста- винах, не може думати про війну.

/"Іль Попольо"/

ВСЯЧИНА

Еміграція до США, Америки.

Як видно, гарника еміграції "за воду" охопила не тільки наш табір, але й усю європейську еміграцію загалом. Про це пересвідчуємося з миленької інформативної статистики в "Нових" вник! Користаємо з неї, щоб послужити й на-

шим прихильникам мандрівницького "спору" інформацією: Бразилія, - читаємо, - яка змага- ла готовність приймати щорічно 120 000 осіб, вислалас до західних зон Австрії й Німеччини три спеціальні комісії / в кожній - два конзулі-офіцери й один офіцер-лікар, в ролі вибираючи комісії, які відвідуватимуть окремі табори біженців.

Венесуела вже має таку місію в американській зоні Німеччини. Жона готує прийняти 10 000 родин, тобто 30-50 000 осіб.

Парагвай провонує велику кількість віз 100 000. Домініканська Республіка прийме теж, мабуть, 100 000 імгран- тів. Колумбія готова прийняти "нещасли- ну струю".

Наміри республік Південної Амери- ки дуже привітні. Вони показують спе- ціальну користь тих утікачів - жертв обставин.

За підсумками, тзв. "головне ядро" втікачів в Європі нараховує один міль- йон. Генеральний директор УНРРА, др. Чя Івардія, в своїх заявах на засіданнях Господарської й Соціальної Комісії ООН у Лондоні ствердив, що тільки 40 ти- сяч втікачів не зможуть вернутися до батьківщини й залишаться на поселення їх Об'єднаними Націями.

Індивідуальні жести окремих уря- дів - це тільки половина справи. Між- народна організація для справ утікачів буде допомагати й фінансувати емігра- цію. Сподівається, що ЗСНА допомагати- муть доставою кораблів.

Кіно при денному світлі.

З Москви повідомляють, що світовсь- кий винахідник Новіцкія, після довго- літньої праці, винайшов спеціальну екс- кривітну апаратуру, яка дозволяє висвітлювати фільми вдень, на вільно му повітрі.

З ЖИТТЯ В ТАБОРІ

Пам'яті 28-ох.

Дванадцять років тому, в дні постышівського геро- ру в Україні 13-15. грудня 1934 року в Києві відбувся ос- танній акт трагедії групи ентузіастів-борців за національне обличчя України. Надзвичайний військовий суд засудив на розстріл 28-ох із 37-ох обвинувачених - членів української націоналістичної організації, завданням якої було бомбом та кулею довести більшовикам, що український народ не заломив- ся.

Розстріляно видатного письменника Григорія Коси- ну, поетів О.Влизька й Д.Салківського, журналіста, критика й драматурга К.Буревія, братів Крушельницьких і інших.

Цвіт українського народу, сини селян і робітників побачили звиряче обличчя більшовицької "оскві в усій його огидності та продовжували лінію СВУ; побачивши безвиглад- ність "співпраці" хвильовістів, пішли в підпілля, щоби збройно провадити боротьбу за Україну.

Знаменне те, що разом згинуло двох братів Крушель- ницьких, які приїхали з Галичини в добрій вірі в "українст- во" більшовиків, але швидко протверезившись, опинилися в лавах ворогів більшовизму і згинули героями.

Але смерть 28-ох героїв не спинила гону україн- ців до самостійності. Їх слідами пішли Кость Котко, Іван Микитенко, Зінаїда Тулуб і багато-багато інших. Їх слідами йдуть і зараз ті, хто більшовизм "вичищує" з життя, ті, хто підніс голос проти "общава катєлка", хто протиставить варварській Москві Україну з її традиціями, її спорідненням з західньою культурою.

Та вже недалека твїлина, про яку мріяв розстріля- ний Д. Салківський!

"... Вірю, вийдемо знов на бої, Як повіє весном з заходу!"

Такий зміст реферату, відчитаного п.-ом В.Д. 22. грудня м.р. в залі Таборового Театру.

В. -ко.

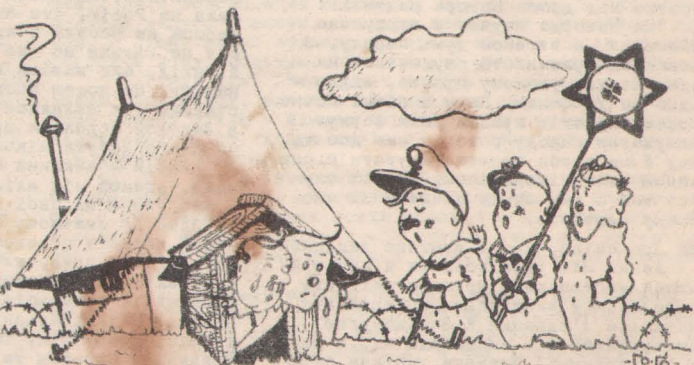
Подяка

Команда Табору, в імені всіх таборовиків, скла- дає найширшу подяку Українському допомоговому Комітетові в Вінніпегу за великий і щедрий дар, одержаний перед кілько- ма днями. Посилка, 19 скринь із канцелярним приладдям.

надійшла саме в пору, бо в останніх місяцях, в наслідок зменшення фондів Українського Комітету Допомоги в Рамі, Табор не міг користати з такої допомоги, яка забезпечува- ла б нормально працю наших культурно-освітніх установ, шкіл та таборових редакцій.

Це дійсно гарний дарунок нам "від ялинку"! Тому, передаючи наше щире спасибі всім ініціал- торам і жертводавцям, які цим ділом не тільки матеріально допомогли нам, але й дали доказ братньої любові й єдності нас усіх, ми з обох сторони бажавмо тільки мати змогу колись знов працю на добро нашої дорогої нам усім спіль- ної батьківщини дати доказ, що жертвенність наших Дорогих братів з-за-океану не пішла намарне.

В КРИВОМУ ДЗЕРКАЛІ ... Таборіві святкування

...ДАРУЙ ВОЛЮЩАСТЯ-ДОЛЮ*УСІМ С.Е.Р.-АМУ ПОЛОНІ!